

03

หลักสุขลักษณะและความปลอดภัยใน
กรณีที่พบมูลฝอยที่เป็นพิษหรือ
อันตรายจากชุมชนรั่วไหลเกิดปฏิกิริยา
หรือเหตุการณ์อื่นใดที่อาจเป็นอันตราย
ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

3.1

ลักษณะการเกิดเหตุผิดปกติ
การรั่วไหล และเกิดปฏิกิริยา หรือ
เหตุการณ์อื่นใดที่อาจเป็นอันตราย
ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
อันเนื่องมาจากมูลฝอยที่เป็นพิษหรือ
อันตรายจากชุมชน

ตัวอย่างเหตุการณ์ผิดปกติ การรั่วไหล และเกิดปฏิกิริยา หรือ
เหตุการณ์อื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

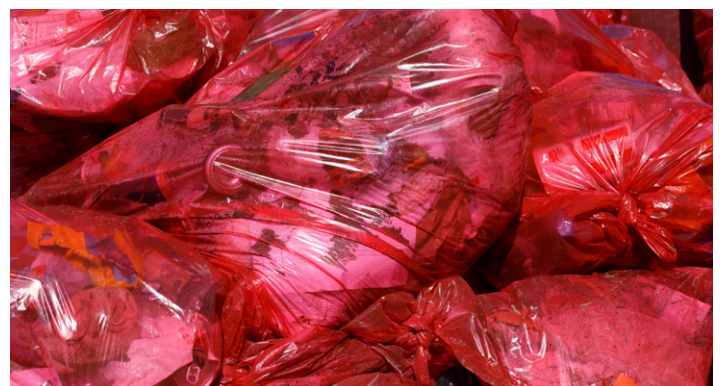
ภาชนะแตก รั่ว ของเหลวรั่วไหล

หลอดไฟแตก

ไฟไหม้

ไม่ทราบแหล่งที่มา

3.2

การแจ้งเหตุฉุกเฉินและการระงับเหตุ ขั้นต้น

การระงับเหตุ

ก่อนเกิดเหตุ

- การเตรียมอุปกรณ์
- การฝึกซ้อมระงับเหตุ ๆ

ขณะเกิดเหตุ

- ระงับเหตุ
- การสื่อสารและประสานงาน

หลังเกิดเหตุ

- การบรรเทาทุกข์/ฟื้นฟู

3.3

การปฐมพยาบาลและ การดูแลสุขภาพเบื้องต้น

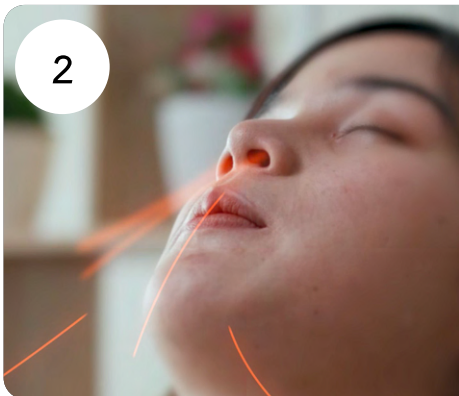
สารพิษ คือ สารที่ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายเข้าสู่ร่างกาย
การปฏิบัติงานเก็บขยะมูลฝอยมีโอกาสได้รับสารพิษ 4 ช่องทาง ได้แก่

1

ทางการรับประทาน

ทั้งจากตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ สารพิษบางอย่างจะทิ้งร่องรอยการบาดเจ็บไว้บริเวณปาก เช่น กรด-ด่าง จะเห็นรอยไหม้ที่ริมฝีปาก หรือทำให้ปวดแสบปวดร้อนในลำคอ เป็นต้น

2

ทางการสูดดมหรือการหายใจ

ซึ่งเป็นในรูปแบบแก๊ส ละออง หรือไอระเหย เช่น คลอรีน แอมโมเนีย และควันไฟ ซึ่งเมื่อสูดดมเข้าสู่ร่างกายแล้วจะทำให้เกิดอาการหายใจลำบาก ไอ ปวดศีรษะ เป็นต้น

3

ทางการสัมผัส

สารพิษจะซึมผ่านทางผิวหนังหรือผ่านรอยแผลเล็ก ๆ เข้าสู่ร่างกาย หรือกระเด็นเข้าตา เช่น กรด-ด่าง ยาฆ่าแมลง และยางจากพืชบางชนิด เป็นต้น

4

การถูกของมีคมปนเปื้อนสารพิษที่มแทง

ซึ่งจะพบรอยแผลบริเวณที่ถูกบาด

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

สารพิษจากขยะ

สัมผัส ชำระล้างการปนเปื้อน

ดื่มกิน เร่งการขับออก

ดูแลตัวเอง ป้องกันการถูกพิษซ้ำ

หลักการปฐมพยาบาลเบื้องต้น สำหรับผู้ได้รับสารพิษ

1

ถูกของมีคมที่ปนเปื้อนสารพิษบาด/ทิ่มแทง/ตำ

2

สารพิษเข้าตา

3

สัมผัสสารพิษหรือสารพิษหกใส่ร่างกาย

4

สูดดมไอระเหยสารพิษ

5

ดื่ม กิน กลืนสารเคมี

ถูกของมีคมที่ปนเปื้อนสารพิษบาด/ทิ่มแทง/ตำ

แผลชนิดนี้ถือเป็นแผลสกปรก การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

1.1

กรณีวัตถุมีขนาดเล็กหรือแผลตื้น

- สามารถดึงออกได้ง่าย
- จากนั้นล้างแผลด้วยน้ำสะอาดหรือฟอกแผลด้วยน้ำสบู่ นาน 10-15 นาที เพื่อนำสิ่งสกปรกออกจากแผลให้มากที่สุดและลดโอกาสการติดเชื้อ
- หากเลือดออกน้อยให้ใช้พลาสติกปิดแผล แต่หากเลือดออกมากให้ใช้ผ้าก๊อชสะอาดปิดแผล

1.2

กรณีวัตถุที่ทิ่มแทงมีขนาดใหญ่

กรณีวัตถุที่ทิ่มแทงมีขนาดใหญ่ และอยู่ลึกไม่ควรพยายามดึงออก เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายต่ออวัยวะและเลือดออกมากขึ้น ให้นำผ้ามาหุ้มเพื่อประคองไม่ให้วัตถุขยับ ช่วยลดการบาดเจ็บเนื้อเยื่อ

1.3

ไปสถานพยาบาลใกล้บ้านหรือใกล้จุดเกิดเหตุเพื่อพิจารณาการฉีดวัคซีนกันบาดทะยัก

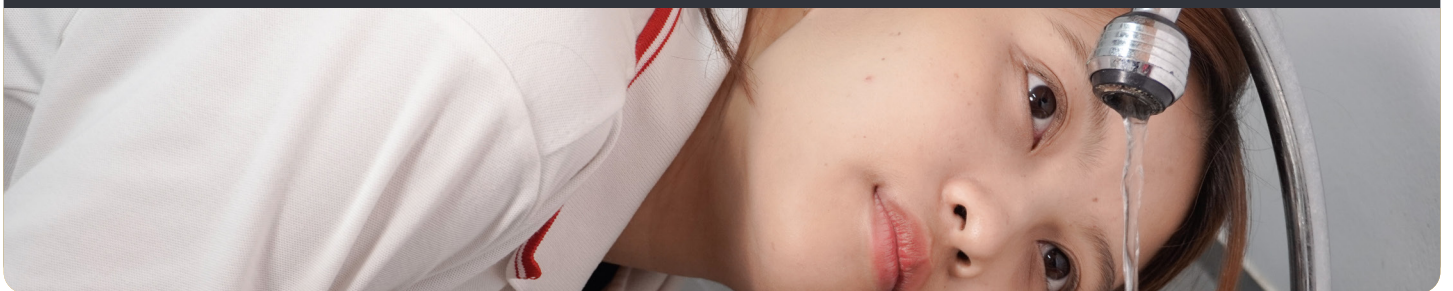
สารพิษเข้าตา

การถูกกรด ต่าง แก๊สเข้าตา เช่น โซดาไฟ ผงปูน ปุ๋ย น้ำยาฆ่าแมลง น้ำยาแบตเตอรี่รถยนต์ น้ำยาขัดห้องน้ำ เป็นต้น อาการแสดงที่พบคือ ระคายเคืองตาอย่างมาก ปวดแสบปวดร้อน น้ำตาไหลมาก ลืมตาไม่ขึ้น เยื่อบุตาบวม ตาพร่ามัว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

2.1

ล้างตาโดยเร็วที่สุดด้วยน้ำสะอาด

หากหาน้ำสะอาดไม่ได้ให้ใช้น้ำประปาล้างมาก ๆ โดยลืมตาและเอียงหน้าให้น้ำไหลผ่านตาข้างที่ถูกสารพิษอย่างน้อย 0.5–1 ลิตร นาน 15-30 นาที เพื่อลดและละลายความเข้มข้นของสารพิษที่เข้าตา ถ้าปล่อยไว้ไม่ล้างสารเคมีออก กว่าที่จะพบแพทย์ดวงตาจะถูกทำลายและเสียหายยากต่อการแก้ไข

2.2

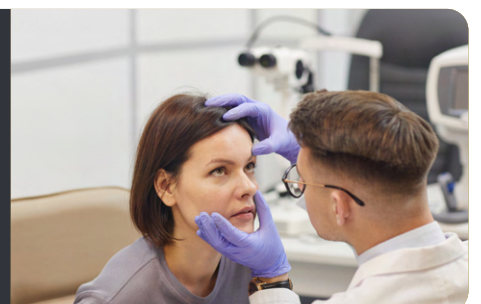
ถ้ามีสิ่งแปลกปลอมในดวงตา

ถ้ามีสิ่งแปลกปลอมในดวงตา ให้ใช้ไม้พันสำลี เช็ดออก และล้างน้ำมาก ๆ

2.3

ไปโรงพยาบาลใกล้บ้านหรือไปพบจักษุแพทย์ (แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องดวงตา) ทันที

สัมผัสสารพิษหรือสารพิษหกใส่ร่างกาย

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

3.1

ถอดเสื้อผ้าและรองเท้าที่เปื้อนสารพิษออกทันที

ถอดเสื้อผ้าและรองเท้าที่เปื้อนสารพิษออกทันที ให้นำเสื้อผ้าใส่ถุง และปิดถุงให้สนิท ให้ถือว่าเป็นวัตถุอันตรายปนเปื้อนสารพิษ เขียนปิดถุงว่าปนเปื้อนสารพิษ หากจะซักต้องแยกซักจากผ้าอื่นและใช้น้ำสะอาดจำนวนมาก ผู้ซักผ้าควรสวมถุงมือทุกครั้ง

3.2

ล้างตัว

ล้างตัว ซักผ้า และซอกต่าง ๆ ของร่างกายแบบให้น้ำไหลผ่าน อย่างน้อย 15–30 นาที

สัมผัสสารพิษหรือสารพิษหกใส่ร่างกาย

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

3.3

สารพิษเป็นพวกน้ำมันหรือไฮโดรคาร์บอน

หากสารพิษเป็นพวกน้ำมันหรือไฮโดรคาร์บอน ให้ใช้น้ำสบู่อ่อน
ชำระล้างร่างกายให้มากที่สุด

3.4

กรณีพบว่าผิวหนังบวมแดง หรือผิดปกติ

กรณีพบว่าผิวหนังบวมแดง หรือผิดปกติ ให้ไปโรงพยาบาลใกล้
บ้านเพื่อตรวจสอบการบาดเจ็บของผิวหนัง โดยให้นำขวดสารพิษไปด้วย
เพื่อประกอบการหาแนวทางรักษาที่ถูกต้อง

3.5

ระหว่างการนำส่งโรงพยาบาลให้เปิดกระจกรถยนต์ ปิดแอร์ เพื่อ
ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก และป้องกันไอระเหยของสารพิษส่ง
ผลกระทบต่อผู้ช่วยเหลือ

สุดคมไอระเหยสารพิษ

การสุดคมสารพิษอาจเป็นแบบมีกลิ่นหรือไม่มีกลิ่น ซึ่งเป็นไอระเหยอยู่ในอากาศ ทำให้ผู้ที่สุดคมไอระเหยสารพิษเข้าไปแบบไม่ตั้งใจ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

4.1

รู้สึกผิดปกติขณะปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับสารเคมี

หากรู้สึกผิดปกติขณะปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับสารเคมี เช่น วิงเวียนศีรษะ หน้ามืด แสบตา แสบจมูก หรือได้กลิ่นผิดปกติ ให้รีบออกจากบริเวณนั้นไปในที่โล่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก

4.2

ระมัดระวังอย่าให้เกิดประกายไฟ

หากสงสัยว่าขณะนั้นทำให้เกิดแก๊สรั่วให้ระมัดระวังอย่าให้เกิดประกายไฟ

4.3

สารพิษเป็นพวกน้ำมันหรือไฮโดรคาร์บอน

หากผู้รับสารพิษหมดสติให้เคลื่อนย้ายไปยังที่ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก ลมระบายดี และห่างไกลจากบริเวณที่มีสารพิษ โดยให้อยู่เหนือลมเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้ร่างกายได้รับสารพิษซ้ำ โดยผู้ให้การช่วยเหลือ ต้องใส่หน้ากากอนามัยป้องกันแก๊สพิษหรือสวมเครื่องช่วยหายใจด้วย

สุดคมไอระเหยสารพิษ

4.4

หมดสติไม่รู้สีกตัว

จัดท่านอนศีรษะสูง เพื่อให้หายใจได้สะดวกขึ้น หากหมดสติไม่รู้สีกตัว ให้จัดท่านอนตะแคงซ้ายกึ่งคว่ำไม่หนุนหมอน ป้องกันลื่นตกอุดกั้นทางเดินหายใจ

4.5

ห้ามใช้วิธีการช่วยหายใจแบบปากต่อปาก

หากต้องช่วยหายใจ ห้ามใช้วิธีการช่วยหายใจแบบปากต่อปาก เพราะสารพิษอาจจะเป็นอันตรายต่อผู้ที่ให้การช่วยเหลือได้

4.6

นำส่งโรงพยาบาล หรือ โทรเรียก 1669

หากอาการรุนแรงมาก อยู่บริเวณโล่ง อากาศถ่ายเทแล้วยังมีปัญหา กับระบบทางเดินหายใจ เช่น หายใจไม่สะดวก กระสับกระส่าย หรือหมดสติให้นำส่งโรงพยาบาลทันที หรือโทรเรียก 1669 เพื่อนำส่งโรงพยาบาลและให้การช่วยเหลือต่อไป

4.7

ขณะนำส่งโรงพยาบาลให้ปิดแอร์ และเปิดหน้าต่างรถ เพื่อระบายไอสารพิษให้เจือจาง

ดื่ม กิน กลืนสารเคมี

การช่วยเหลือผู้ได้รับสารพิษโดยการรับดื่ม กิน หรือกินเข้าไป ต้องพิจารณาชนิด ปริมาณ และเวลาหลังจากกินสารพิษเข้าไปด้วย เพื่อประกอบการช่วยเหลือ มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

5.1

กรด ต่าง

หากเป็นกรด ต่าง ห้ามทำให้อาเจียน เพราะทำให้เนื้อเยื่อทางเดินอาหารได้รับบาดเจ็บมากขึ้น

5.2

ห้ามทำให้อาเจียน

ผู้ได้รับสารพิษหมดสติห้ามทำให้อาเจียน เพราะทำให้สำลักได้

5.3

สารพิษที่ไม่มีฤทธิ์กัดกร่อน

หากเป็นสารพิษที่ไม่มีฤทธิ์กัดกร่อน อาจทำให้อาเจียนโดยการใช้นิ้วหรือวัสดุไม่มีคมกดโคนลิ้น

ดื่มน้ำ กิน กลืนสารเคมี

การช่วยเหลือผู้ได้รับสารพิษโดยการรับดื่มน้ำ หรือกิน หรือกลืนเข้าไป ต้องพิจารณาชนิด ปริมาณ และเวลาหลังจากกินสารพิษเข้าไปด้วย เพื่อประกอบการช่วยเหลือ มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดังนี้

5.4

โรงพยาบาลที่ใกล้ให้เร็วที่สุด

นำส่งโรงพยาบาลที่ใกล้ให้เร็วที่สุด พร้อมนำขวด/ภาชนะที่มีฉลากสารพิษไปโรงพยาบาลด้วย เพื่อให้ทราบชนิดสารพิษที่ได้รับและวางแผนการรักษาที่ถูกต้อง

5.5

ระหว่างนำส่งโรงพยาบาลหากผู้ได้รับสารพิษไม่รู้สึกรู้สีกตัว ให้จัดทำนอนตะแคงซ้ายกึ่งคว่ำไม่หนุนหมอน

การดูแลสุขภาพเบื้องต้นขณะปฏิบัติงาน เพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นพิษ

ขณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอยที่เป็นพิษ
มีคำแนะนำในการดูแลสุขภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. แต่งกายรัดกุมให้ถูกต้องตามที่ระบุในกฎกระทรวงการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย
 - ถุงมือยางหนา ผ้ายางกันเปื้อน
 - หน้ากากป้องกันฝุ่นและสารเคมี/ผ้าปิดปากและจมูก
 - รองเท้าพื้นยางหุ้มแข้ง
 - อุปกรณ์ป้องกันตนเองอื่น ๆ เช่น แว่นตา หน้ากากป้องกันหน้า

2. ไม่ควรใส่คอนแทคเลนส์ขณะปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสารเคมี
3. ล้างมือด้วยน้ำสบู่แอลกอฮอล์เจล หรือ สเปรย์เสมอ เพื่อลดการสะสมเชื้อโรคหรือสารพิษต่าง ๆ
4. กรณีเป็นขยะของมีคม ไม่ควรใช้มือสัมผัสโดยตรง แต่ควรใช้คีมคีบขยะเพื่อป้องกันอันตราย
5. อาบน้ำชำระร่างกาย สระผมทันทีที่เสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน
6. ปฏิบัติงานด้วยความไม่ประมาทเสมอ
7. หมั่นสังเกตสุขภาพตนเอง และตรวจร่างกายประจำปี

